

•••• MISSZIÓÚTON TIZENKÉT ORSZÁGBAN ••••

Missionary travels in 12 countries

Amsterdam '83 előkészítése a kelet-európai szocialista országok egyházaiban (1983. márc. 12—ápr. 26.) I. rész.
Preparing Amsterdam '83 in the Churches of Eastern European Socialist Countries (March 12—Apr. 26. 1983.)
First publication of a Series.

Az Utazó Evangyélis­ták Nemzetközi Konferenciájára nemcsak a fejlődő országokból, hanem a szocialista országokból is hívunk képviselőket. A szocialista országokban utazó evangyélis­ták nincsenek. Meghívjuk tehát a regisztrált egyházak olyan munkásait, akik egyrészt missziói szellemükkel példaadók, másrészt az egyház vezetőségének a bizalmát bírják. A Billy Graham Evangéliumi Társaság (BGET) megbízásából nekem jutott a feladat, hogy egyrészt mindezekbe az országokba (hét szocialista ország és Jugoszlávia) elmenjek és ott az egyházi és világi hatóságokkal a meghívásoknak a részleteit megbeszéljem, másrészt pedig a tényleges meghívó leveleket megírjam és a jelentkezési formákat kitöltésre átadom. Az is föladatomból volt, hogy amennyire csak lehetett, a kiküldendő jelöltekkel személyesen megismerkedjem, és így a magam véleménye is számításba jöjjön a jelöltek személyének a kiválasztásánál. Teljes nyíltsággal kimondom, hogy az Amsterdam '83 Előkészítő Bizottságának az volt a véleménye, hogy ne hívjunk meg olyan személyeket, akik az egyházon belül ellenzéki­ségben vannak, és akiknek a neve elsősorban külföldi kapcsolataik révén került a bizottság tudomására. Minden országban szép számmal akadtak ilyen jelöltek, akik egyrészt önmagukat jelölték, másrészt külföldi sponso­raik jelölték őket, és nagy buzgalommal s nem csekély nyomással igyekeztek azon, hogy az Amsterdam '83 Előkészítő Bizottsága számukra meghívókat küldjön, és a BGET fizesse a meghívással kapcsolatos költségeket (utiköltség, hotel költség). A mi álláspontunk változatlanul az volt és az maradt, hogy meghívni csak olyan személyeket vagyunk készek, akiket a saját egyházaik javaslatba hoztak, mivel mi itt külföldön nem vagyunk abban a helyzetben, hogy eldöntsük, ki érdemli meg legjobban a meghívásokat egy számunkra idegen országban. Igen fontosnak tartom ezeknek az alapelveknek a hangsúlyozását, mivel a költségeket minden esetben a BGET fedezi. Márpedig Billy Graham nyílt sisakkal ment a szocialista országokba, tehát mind az egyházak meghívásával, mind pedig a hatóságok jóváhagyásával, és nem tartotta célszerűnek azt, hogy az általa sponzorolt Nemzetközi Evangyélis­ta Konferencia ezektől az elvektől eltérjen. Mint kiderült, igen fontos volt ezeknek a szempontoknak a tisztázása, és a szocialista országok egyházi vezetőivel és állami képviselőivel való megbeszélés. Ezek nélkül a megbeszélések nélkül nem volt tervezve egyetlen egyházi személynek a kiküldése Amszterdamba ezekből az országokból. Én már a múlt év augusztusában és szeptemberében levelet írtam minden

Dr. Haraszi Sándor

szocialista ország baptista vezetőinek, és kértem tőlük javaslatot a meghívandók személyére nézve. Mostani látogatásomig egyetlen javaslat sem érkezett, mivel a meghívás gyakorlati és elvi szempontjai a levelekben nem voltak világosan kifejtve.

Utam első állomása London volt (március 13—15). Itt Rev. John Pollock volt a vendégem. Két napot töltötünk azzal, hogy a Billy Graham hivatalos életrajzához mintegy 12 órányi diktálást adtam az elmúlt négy év eseményeiről. Elsősorban Billy Graham moszkvai látogatásának az előzményeiről és a látogatás részleteiről, valamint annak egyházi és sajtó kihatásairól (1982. május 7—13). Ezenfölül részletes tájékoztatást adtam a Billy Graham Német Demokratikus Köztársaságban végzett látogatásáról (1982. okt. 14—25), és a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban végzett látogatásáról (1982. október 29—november 4.) Adtam némi tájékoztatást mostani utam célkitűzéseiről is. Ezek a diktálások és hasonló adatközlések a Billy Graham Archivum tulajdonába mennek és későbbi történelmi kutatások és adatfeldolgozások alapját képezik.

Londonból Amszterdamba mentem (március 15—16) és megbeszélést folytattam Rev. Werner Burklin ügyvezető igazgatóval és munkatársaival.

Ezután Genfbe utaztam (március 16—17) az Egyházak Világtanácsához. Itt megbeszélést folytattam Dr. Todor Savev társ-főtítkárral, akit meghívtam az Amszterdami Konferenciára. Ugyancsak beszélgettem Dr. G. Williams-szel, a Conference of European Churches főtítkárával. Meghívót adtam át Rev. Vitaly Borovoy-nak, a Moszkvai Ortodox Patriarchatus Liaison Hivatala vezetőjének.

Ezután Rómába mentem (március 17—19), ahol a Vatikán Külügyi Hivatalával (Secretariat of State), és a Keresztyén Egység Hivatalával (Secretariat for Promoting Christian Unity) folytattam megbeszéléseket. A megbeszélések eredményeképpen mind az Egyházak Világtanácsa, mind pedig a Vatikán képviselve lesz az Amszterdami Evangyélis­ta Konferencián.

Rómából Budapestre mentem (március 19—23). Látogatásomnak egyik fő tárgya volt a baptista ének­kar meghívásának és az ezzel kapcsolatos gyakorlati problémáknak a megbeszélése. Miklós Imre államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke és Dr. Pozsonyi László főosztályvezető fogadtak, és minden szükséges támogatást följánlottak ehhez a nagyjelentőségű látogatáshoz. A részleteket Viczián János főtítkárral és Szakács Józseffel, a Szabadegyházak Tanácsa elnökével beszéltem meg, valamint Laczkovszki Jánossal, a Baptista Egyház elnökével.

Szakmai megbeszélést folytattam Beharka Pállal, az ének­kar vezetőjével, Horváth Lászlóval, az ének­kar titkárával, azonkívül Dr. Nagy József teológiai dékánnal, Dr. Mészáros Kálmán és Révész László baptista alelnökökkel. Dr. Nagy József, Dr. Mészáros Kálmán, vala-

mint Győri Kornél, a Békehírnök szerkesztője el fogják kísérni az énekkart Amszterdamba. Oláh Gábor, mint helyettes karvezető és ifj. Révész László, mint orgonista jönnek az énekkarral. Az összlétszám 62 személy lesz a tervek szerint. Az énekkar és a kísérők repülőgépen utaznak, július 16-án érkeznek Amszterdamba és július 20-án indulnak vissza Budapestre. Az énekkart elkísérik még Dobner Béla József utcai lelkipásztor, Hetényi Attila teológiai tanár és dr. Surányi József SZET jogtanácsos. A SZET képviselőjében Laczkovszki János egyházelnök és Viczián János főtitkár jönnek Amszterdamba. Szakács József SZET elnök betegsége miatt nem tud eljönni. A református egyház részéről ifj. dr. Bartha Tibor teológiai professzor jön Amszterdamba. Beszélgettem dr. Lékai László bíborossal, Magyarország prímásával, a katolikus egyház amszterdami képviselőtől. Jó reményeink vannak, hogy a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia fog képviselőt küldeni. Ugyancsak beszéltem dr. Káldi Zoltán püspök-elnökkel, aki megígérte, hogy a Magyar Evangélikus Egyház képviseltetni fogja magát Amszterdamban.

Berlin (NDK) márc. 23–24 volt utam következő állomása. Megbeszélést folytattam Klaus Gysi államtitkárral, az Állami Egyházügyi Hivatal elnökével és Peter Heinrich főosztályvezetővel. Átadtam azokat a fényképalbumokat, amelyeket Billy Graham NDK-beli látogatásáról készítettünk. Peter Heinrich főosztályvezető volt szíves elvállalni, hogy az albumokat eljuttatja mindazoknak az állami dignitáriusoknak, akikkel látogatása során Billy Graham kapcsolatba került. Ugyancsak beszélgettem Manfred Sult-tal és munkatársaival, az NDK-beli baptista egyház képviselőjében, valamint dr. Christoph Demke püspökkel, az NDK-beli Lutheránus és Egyesült Egyházak képviselőjében. Átadtam nekik a konferenciára szóló meghívókat és a fényképalbumokat. Dr. Meißner bíboros, az NDK római katolikus püspöki karának elnöke külföldön volt, ezért a hozzá címzett meghívót a Berlińi Vikariatuson Monsignor Paul Dissemondnak, a Püspöki Konferencia titkárnak adtam át.

Utam következő állomása Prága volt (márc. 24–25). Sok egyházi és világi dignitáriussal találkozott Billy Graham a múlt év októberi és novemberi látogatása alkalmával Csehszlovákiában. Most átadtam azokat a fényképalbumokat, amelyeket erről a látogatásról készítettünk. Lapunk olvasóinak nem sok fogalma lehet arról, milyen sok előkészületet és milyen sok csomagot jelent egy ilyen út. Egy ilyen nagyalakú fényképekből összeállított album kb. 1 kg súlyú. Az NDK-ban 60 albumot adtam át, a Csehszlovák Köztársaságban 35-öt. Még így sem jutott mindenkinek, akinek illett volna legalább egy ilyen emléket adni, annak a sok munkának az elismeréseként, amit Billy Graham látogatásának az előkészítésekor és a látogatás folyamán kifejtett. Csak a fényképek és a Billy Graham moszkvai útjával kapcsolatos újságcikkek 3 nagy bőröndöt töltöttek meg. Ezenkívül kellett elhelyezni a személyes szükségleteimre szolgáló ruhaneműt, gyógyszereket, jegyzeteket. Egy külön pilótatáskát töltöttek meg az amszterdami konferenciával kapcsolatos dossziék. Ezek állandóan kéznél voltak, hogy a repülőgépeken tanulmányozhassam őket. A kézitáska maga 25 kg-ot nyomott. Ugyancsak kézben vittem 4 nagyalakú video-tape kazettát. Ezek gondosan be

voltak csomagolva egy többretegű szövet zsákba. Ezek voltak a legfontosabb csomagjaim.

Minden repülő beszálláskor külön kellett engedélyt kérnem a biztonsági ellenőrzésnél (security check), hogy az ellenőrök röntgen és magnetikus eszközök nélkül vizsgálják meg a videotape-ket. Nagy okom volt erre. A "Billy Graham in Eastern Europe" című filmeknek az elkészítése és Amerikában valamint Kanadában való bemutatása több millió dollárjába került a BGET-nak. Most egy példányt átadtam ezekből a filmekből az Állami Egyházügyi Hivatal vezetőjének az NDK-ban, egy másik példányt pedig Csehszlovákiában. Mindkét országban nagy elismeréssel fogadták ezeket a filmeket. Az igazi probléma azonban a "Billy Graham in Moscow" című filmnek két példánya volt. Ez volt a két eredeti munkapéldányunk. A kísérleti példányokat úgy készítettük el, hogy két különböző típusú vetítő gépre legyenek alkalmasak, mivel nem tudtuk, hogy Moszkvában melyik áll rendelkezésre. Ezekből a filmekből nem volt egyéb másolatunk. Ha tehát a magnetikus ellenőrzés során tönkremegy a hangfölvétel, vagy sérül a képfölvétel, akkor előlről kezdhetjük az egész földolgozást. Nemcsak a többszáz ezer dolláros eddigi befektetés ment volna kárba, hanem mindaz a munka és tervezés, ami ebben a filmben volt.

Nem akarok elébe vágni az eseményeknek, de megemlítem, hogy az ortodox egyház képviselői és a baptista egyház képviselői nagy örömmel fogadták a Billy Graham moszkvai látogatásáról szóló filmek bemutatását (29 perc), és azt kérték, hogy ezt a filmet mutassuk be Amerikában is — és majd a végleges példányból adjunk másolatokat az Orosz Ortodox Egyháznak és a szovjetunióbeli Baptista Egyháznak, egyházi bemutatásra a Szovjetunióban. A kérésnek eleget fogunk tenni.

Mialatt lapunk olvasói erről értesülnek, hadd mondok el azt is, hogy nagyon sok munka van egy-egy ilyen filmnek az elkészítésében. Pontosabban úgy mondhatnám, hogy nekem magamnak nagyon sok munkám van egy ilyen filmben. A számát sem tudnám megmondani, hányszor utaztam Cincinattiba (magyar film), Los Angelesbe és Montreat, NC-ba (lengyel film), aztán Houston, Texasba (NDK, csehszlovák és moszkvai film). Először is elkészítjük a filmnek a tervezetét, eldöntjük, hogy milyen eseményeket mutatunk be. Itt említem meg, hogy a Billy Graham debreceni díszdoktorrá avatásáról a Magyar Református Egyház készített egy 29 perces filmet, amit 1982. július 7-én a Magyar Televízió teljes egészében bemutatott. Ennek a filmnek az előkészítésében is résztvettem, többször utaztam Magyarországra ebben az ügyben. Itt külön megemlítem azt a kiváló együttműködést, amelyet a Magyar Református Egyház képviselőjében dr. Aranyos Zoltán konventi főtanácsos és a Magyar Televízió munkatársai nyújtottak. Külön szeretném elismerésünket kifejezni azért a segítségért, amelyet Miklós Imre államtitkár adott avégből, hogy a film bemutatásra kerüljön Magyarországon.

Visszatérve most a moszkvai filmre, itt aztán tényleg minden bölcsességünkre és tapasztalásunkra szükség volt, hogy egy jó filmet készítsünk. Mindenekelőtt egy olyan narrátort kellett találnunk, aki jó és természetes orosz nyelvet beszél, tehát accent nélkül. Ne feledjük el ugyanis, hogy ha a Billy Graham Moszkvában című filmet be akarjuk mutatni a Szovjetunióban, akkor az ő

prédikációit kivéve, a narrációnak oroszul kell lennie. Nincs probléma a fordítással. Ezt *Mihail Jakovlevich Zhidkov* végezte, annál nagyobb probléma az összekötő szövegek orosz nyelvű prezentálása. Erre *Rev. John Sergey*, csikágói lelkészt kértük föl, akiről úgy tudtuk, hogy kiválóan beszél oroszul. Ő is így tudta. Mikor aztán a filmet március 30-án bemutattam, akkor nagyon finoman megjegyezte az ortodox egyház egyik magasrangú képviselője, hogy minden jó, csak hát az orosz nyelvű narrátor akcentussal beszél oroszul. Most aztán az a gondunk, hogy találjunk egy olyan narrátort, akinek ilyen problémája nincs. Ajánlották *Timofejev* püspököt, a New York-i Orosz Orthodox Egyház vezetőjét. Nem sok időnk van a gondolkodásra, és a cselekvésre, mert szándékunkban van a filmet bemutatni Amszterdamban is (július 12–21) és Vancouverben is (július 24–augusztus 10) az Egyházak Világtanácsának VI. Kongresszusán.

Voltak egyéb javaslatai is az ortodox egyház és a baptista egyház képviselőinek Moszkvában a film bemutatása alkalmával. Ezeket is figyelembe akarjuk venni. Ilyenek pl.: bemutatni Billy Graham találkozását a baptista vezetőséggel a Sovjetszkaja Hotelban Moszkvában, aztán bemutatni egy házi istentiszteletet *Philaret Metropolita* rezidenciáján, ezen fölül bemutatni az Orthodox Theologiai Akadémiát Zagorszkban, a Szentháromság Szent Szergej Lavraban (monostor), mivel ezt is meglátogatta Billy Graham. Azt is javasolták, hogy mutassuk be, amikor a hallgatóság kézfölemelve elfogadja Jézus Krisztust, és mutassunk több képet arról, hogy mennyi fiatal hallgatta az ige hirdetést az ortodox katedrálisban. Mindezek hasznos javaslatok, melyeket figyelembe veszünk a további földolgozásnál.

Azért mondtam csak el bővebben ezeket a problémákat, hogy olvasóink lássák, mennyi körületekintésre és mennyi munkára van szükség egy-egy ilyen filmnek az elkészítésénél. Sokat kell még utaznom, és dolgoznom, mire a Billy Graham Moszkvában című film bemutatásra elkészül.

Prágai tartózkodásom során megbeszéléseket folytattam a baptista vezetőkkel (*dr. Pavel Titera*, *Rev. Stanislav Svec*). Találkoztam *Dr. Lubomir Mirejovskyyal*, a Keresztyén Békekonferencia főtítkárával. A Baptista Unión kívül meghívást adtam át *Dr. Miroslav Novák* pátriárkának, a Csehszlovák Huszita Egyház vezetőjének és a Cseh Ökumenikus Tanács elnökének. Személyesen fogadott *Frantisek Tomasek* kardinális, Csehszlovákia prímása, akinek meghívót adtam át a Csehszlovák Római Katolikus Egyház részére. Ugyancsak személyesen fogadott *Mr. Vladimir Yanku*, az Állami Egyházi Hivatal elnöke. Szokásomhoz híven meglátogattam Amerika csehszlovák nagykövetét, *Mr. F. M. Matlock, Jr.*-t, egy career diplomatát, akinek átadtam Billy Graham személyes üdvözlését és a látogatásról készült fényképalbumot. Ugyancsak átadtam újságcikkeket Billy Graham tevékenységéről. Itt említem meg, hogy útjaim során mindig tiszteletemet teszem az amerikai nagyköveteknél, különböző országokban. Ez alapvető udvariassági gesztus olyan amerikai állampolgár részéről, aki fontos ügyben külföldön tartózkodik. Matlock nagykövet nagyon előzékenyen bánt Billy Grahammal az ő csehszlovákiai látogatása során, amikor fogadást adott a tiszteletére. Erre a fogadásra Tomasek kardiná-

list is meghívta. Billy Graham melegen elbeszélgetett Csehszlovákia prímásával. Mostani látogatásom során átadtam a kardinálisnak és a nagykövetnek Billy Graham üdvözlését és tolmácsoltam Billy Graham jókívánásait *Mr. Vladimir Yankunak*, abból az alkalomból, hogy ez év elején ő vette át az Állami Egyházi Hivatal vezetését *Karel Hruza* után, aki mintegy 30 éven át volt a hivatal élén.

Ezután Varsóba utaztam (márc. 25–28). Varsói tartózkodásom során beszélgettem a már két éve nem látott baptista vezetőkkel (*Rev. Piotr Dailudzionek* elnök, *Rev. Mihaıl Stankiewicz* főtítkár). Meghívót adtam át a Lengyelországi Baptista Unió számára. Együtt meglátogattuk *dr. Victor Benedyktowiczot*, a Lengyel Ökumenikus Tanács elnökét. Meghívót adtam neki is az ökumenikus tagegyházak részére. Vasárnap, március 27-én a lengyel baptista imaházban igét hirdettem. A gyülekezet lelkipásztora, *Rev. Adam Piasecki* régi barátként üdvözölt és a Lengyel Baptista Theologiai Szeminárium igazgatója *Rev. Kostek Wjazowski* tolmácsolta. Hétfőn *dr. Tadeusz Dusik* az Állami Egyházi Hivatal nem katolikus osztályának a vezetője fogadott. Ő annakidején tevékenyen közreműködött Billy Graham lengyelországi útjának a megvalósításában. Miután megértette az amszterdami konferencia célját, ismét készségesen támogatta az egyházi képviselők meghívását. Hétfőn déltájban *dr. Josef Glepm* kardinális, Lengyelország pímása képviselőjében *Monsignor Dr. Stanislaw Kotowski* fogadott a primási hivatalban. Sajnálkozását fejezte ki, hogy Glemp kardinális nem tudott fogadni, mivel csak hétfőn reggel értesült az érkezésemről, és nem volt módja a programját alakítani. Nekem viszont már hétfőn kora délután tovább kellett indulnom Moszkvába. Glemp kardinálisnak címzett leveletem átadtam a Monsignornak Billy Graham meleg üdvözlésével együtt, és annak a reményünknek adtam kifejezést, hogy a Lengyel Római Katolikus Egyház képviselőt fog küldeni Amszterdamba.

Szovjetunió (márc. 28–ápr. 13). Ez alkalommal nemcsak Moszkvába látogattam el (márc. 28–31), hanem a Szovjetunió több nagy városába: Novosibirsk (ápr. 1–3), Alma Ata (ápr. 3–5), Volgograd (ápr. 5–7), Tbiliszi (ápr. 7–9), Riga (ápr. 9–11), Tallin (ápr. 11–12), Moszkva (ápr. 12–13). A repülőjáratok a szovjet nagy városok között olyanok, hogy bárcsak szovjetunióbeli utam kezdetén és végén terveztem moszkvai tartózkodást, mégis még külön három alkalommal töltöttem majdnem egy-egy napot Moszkvában, mint közlekedési csomópontban (Alma Ata, Moszkva, Volgograd, Moszkva, Tbiliszi, Moszkva, Riga). A tárgyilagosságnak tartozom azzal, hogy elmondjam, a szovjet belföldi repülő közlekedés igen kiterjedt. Az Aeroflot Társaságnak különböző nagyságrendű gépei vannak és ezek jó összeköttetést tartanak fenn az ország közeli és távoli városaival. A személyszállítás nemcsak amerikai mértékkel, hanem szovjet mértékkel is olcsó. Eltettem pl. az Alma Ata–Moszkva járatra váltott jegyemnek a nyugtáját (ápr. 5), 62,5 rubelt fizettem ezért a jegyért. Ez amerikai dollárra átszámítva 90 dollár, egy 4.000 km-es útért. Ilyen árak mellett nem csodálkoztam aztán, hogy a gép zsúfolásig tele volt batyuzó utasokkal, akik zűldsgfélet vittek Moszkvába.

Régóta készültem arra, hogy Moszkva, Kiev és Le-

ningrád után egyéb nagy városokat is meglátogatok a Szovjetunióban. Nem kis gond volt a repülőjegyek és a szállodák Amerikában való megváltása. A repülőjegyeknek és a szállodai helyfoglalásoknak telexen való intézésére nem minden szálloda van berendezve még Moszkvában sem. Egy központi hivatalnak adják le telefonon a telex-üzeneteket, és majd aztán így továbbítják ezek az üzenetek külföldre. A vidéki nagy városokban kb. ugyanilyen a helyzet. Amerikából már rég elutaztam, és még mindig nem volt konfirmálásom (viszsaigazolás) több repülőjáratra és hotelre a Szovjetunióban. A végén azonban minden jól sikerült. Kiderült, hogy az amerikai szisztéma sem tökéletes, mert pl. az utazási irodám elfelejtett jegyet rendelni Alma Atából Bakun át Volgográdba, ezért aztán Alma Atából Moszkván át jutottam Volgográdba. Ezt a jegyet azonban helyileg kellett intéznie *Rev. Ilia Orlovnak*, aki minden utamra hűségesen elkísért, tolmácsolt, hivatalokba bevezetett, előre megszervezte a szovjetunióbeli találkozásaimat egyházi és állami vezető emberekkel, tárgyalt a hotel recepciókkal, segített a repülőtereken a nagyszámú és túlsúlyos csomagjaimnak a feladásánál, ő tolmácsolta az igehirdetéseimet is (Moszkva, Novosibirsk, Alma Ata, Volgográd, Tbilisi, Riga), és segített Novosibirskben a szabad piaci farmers marketon egy kürgiz atyafitól törött erőspaprikát venni, Alma Atában pedig egy jakut őstermelőtől diót és mézet venni. Fáradhatatlan volt Orlov testvér a különböző felekezetű lelkészek összehívásában *Novosibirskben* (baptista, mennonita, lutheránus, katolikus, ortodox, pünkösdi), akikkel aztán meleg testvéri és lelki beszélgetést folytattam.

Alig érkeztem meg a novosibirski repülőtérré, máris nagy örömmel mondta nekem a baptista gyülekezet lelképásztora, aki a novosibirski körzet superintendentje, *Rev. Yakov Fast*, hogy éppen az előző nap látta Billy Graham-et a novosibirski televízió. Abból a prédikációból közvetítettek részleteket, amelyet az evangyélita a moszkvai orosz ortodox katedrálisban mondott. Ez a kis epizód eszembe juttatta azt, amit az NDK-ban láttam. Ott ugyanis Billy Graham-nek *Dr. Sindermannal*, a parlament elnökével való beszélgetését közvetítette a televízió. A TV-nézők láthatták és hallhatták, hogy Billy Graham hogyan tett bizonyosságot az elnöknek Jézus Krisztusról. Többek között azt is elmondta, hogy a népek közötti béke is csak Krisztusban valósulhat meg. Ugyancsak visszaemlékeztem arra, hogy Csehszlovákiában *Dr. Lucan* miniszterelnökhelyettesével folytatott beszélgetését közvetítette a televízió. Ebben az adásban azt mondta el Billy Graham, hogy hogyan fogadta el Jézus Krisztust személyes megváltójának. Csehszlovákiai testvéreink szerint több mint egy évtizede nem volt arra példa, hogy ilyen vallásos műsort sugározzon a Csehszlovák Televízió.

Gedeon érsek ebéden látott vendégül Novosibirskben. Ott volt az Állami Egyházügyi Hivatal helyi vezetője és a novosibirski érsek mintegy 12 tagból álló lelkészi segédcsapata. Meg voltak hívva az összes felekezetek helyi lelkészei, köztük *Rev. Yakov Fast* baptista lelképásztor és novosibirski superintendent. Nagyon megható volt a díszebéd során, amikor az érsek és munkatársai kérdéseket tettek föl Billy Graham személyéről és evangélizáló módszereiről. Minden jelenlevőnek adtam egy-két Billy Graham képet. Az érseknek azt a

képet adtam, ahol Billy Graham *Melkhiszedek* ortodox érsekkel, a moszkvai pátriárka nyugat-európai exarkhájával találkozik Berlinben. A római katolikus lelkésznek azt a képet, ahol Billy Graham *Tomasek* bíborossal találkozik, a baptista lelkésznek azt, amikor Billy Graham a moszkvai baptista imaházban prédikál. Átadtam újságkivágásokat arról az alkalomról, amikor Reagan elnök átnyújtja Billy Graham-nek az Elnöki Szabadság Érmét (1983. február 23.). Adtam újságkivágásokat Billy Graham moszkvai látogatásának, NDK-beli és csehszlovákiai látogatásának az amerikai visszhangjáról. Itt említem meg, hogy utam során mindenütt nagy érdeklődéssel várták és fogadták az ilyen jellegű dokumentációkat Billy Graham-ről.

Jól föl kellett készítenem magamat indulás előtt, hogy elég szétosztható dokumentációs anyagom legyen egyházi és állami vezetőkkel való beszélgetéseim során. De az igazi probléma ott adódott, hogy minden gyülekezetben, ahol prédikáltam, a gyülekezeti tagok is legalább egy fényképet és legalább egy újságcikket akartak Billy Graham-ről. Nagy körültekintéssel kellett beosztanom a magammal hozott anyagot, hogy maradjon elég minden városra és minden országra. Nagy haszonra voltak a Billy Graham in Hungary című kétnyelvű színes képes füzetek. Ezekből sem tudtam eleget magammal vinni, de azért adtam minden fontosabb személynék. Az ebéd végén *Gedeon*, Novosibirsk és Barnual érseke azt mondta, hogy ha Billy Graham visszatér a Szovjetunióba, akkor okvetlenül meg kell látogatnia Novosibirsket is. Igaz ugyan, hogy Novosibirsk csak egy azok között a szovjet városok között, melyeknek lakossága egy millió vagy annál több, de Novosibirsk Szibéria legfontosabb városa, mondta az érsek úr. Emberek fognak ide jönni Szibéria legtavolabbi részeiből is, ha Billy Graham itt prédikál. A meghíváshoz az Állami Egyházügyi Hivatal vezetője is csatlakozott. Ugyancsak csatlakoztak a helyi egyházak jelenlevő vezetői is. Nagy áttörés volt ez, mert tény az, hogy a moszkvai pátriárka meghívása és a központi kormány jóváhagyása kell ahhoz, hogy Billy Graham a Szovjetunióba visszatérhessen, azonban a helyi egyházi vezetők és állami szervek aktív közreműködése nélkül egy ilyen látogatás nem sokat érne el. Természetesen nem elég csupán az ortodox egyházi meghívás, hanem szükség van a baptista, a katolikus, a mennonita, a pünkösdi, az evangyéliumi keresztyén, a református és a lutheránus meghívásra is. Billy Graham minden országban az összes egyházak együttműködésével tesz látogatást. Ez alól a Szovjetunió sem kivétel.

Novosibirskben meglátogattam a Krisztus mennybe-meneteléről elnevezett ortodox katedrális, és részt vettem a divine liturgyn (mise). A templomban és a tágas templom-udvaron sokezer ember gyűlik össze karácsonykor, húsvétkor és egyéb nagy ünnepeken. Az egyik nagy helyiségben sok szülő és különböző korú gyermekek gyűltek össze vasárnap reggel. Két lelkész végezte a hitben való előkészítést és megerősítést, egy másik lelkész a szent kenetet helyezte a keresztelendő gyermeknek a két szemére, két fülére, szájára, szívére, kezére és lábára, és utána egy negyedik lelkész a nagy, fémből készült keresztelő medence fölött háromszor meghintette a derékig levetkőzött gyermek fejét a keresztelésre megszentelt vízzel. Megható volt látni a keresztelendő nagy számát. A

hatalmas helyiség zsúfolásig tele volt anyákkal, apákkal, csecsemőkkel, kisgyermekkel és nagy gyerekekkel. Volt ott mindenféle korosztály, föl, egészen húsz éves korig. A csecsemők és egy-két éves gyerekek sivalkodtak, tiltakoztak, bár egyesek békésen viselték a szertartást. A nagyobb gyermekek nagy komolyan és buzgósággal vettek részt a szertartásban. A lelkészek intést adtak a gyermekeknek és a szülőknek is arról, hogy a keresztesítés és a szent kenet csak akkor lesz értékes, ha a megkeresztelt egyén új életben is fog járni.

Szombaton este a város szélén fekvő baptista imaházban prédikáltam. A gyülekezet zsúfolásig telve volt, valami 500-an voltak jelen. Az énekkar nagyon szépen énekelt. Az igehirdetés után a mintegy 30 tagú gyülekezeti vezetőséggel jöttem össze, és Billy Graham-et érintő kérdésekre válaszoltam. Az imaház valamikor a város közepén volt, de a városrendezés során kiköltöztették a város szélére. Ez nagy előnyére szolgált a gyülekezetnek, mert most egy szép nagy területük van egy kisebb folyónak a partjához közel. A gyülekezet udvarán vagy 7.000 ember fér el, és a közeli folyóban tartják a bemerítése-

Alma Ata, Kazachstan, Soviet Union, Második Baptista Imaház. A gyülekezetnek 1.200 tagja és 50 tagú ének-kara van. Az imaházat mintegy 3 évvel ezelőtt építették 162.000 Rubel költséggel. Ehhez még az állam adott 155.000 Rubelt. Az imaházban 800–1000 ember kényelmesen elfér, az udvaron kb. 2000 ember. Itt hirdettem igét 1983. április 3-án vasárnap este 550 embernek. Azután április 4-én este a németajkú gyülekezet 200 tagjának. — Alma Ata, Kazachstan, Soviet Union. — Second Baptist Church, 1.200 church members, 50 member choir. Dr. A. S. Haraszti preached here on April 3 and 4, 1983. The Church has a Russian speaking and a German speaking congregation (200 members, 30 members choir). A németajkú gyülekezetnek van egy fiatalokból álló 30 tagú ének-kara. Gyönyörűen énekelnek. Németül üdvözöltem az egybegyűlteket, és németül olvastam igét. Az orosz anyanyelvű ének-kar is fiatalokból áll. Nagyon szépen énekelnek. Őket oroszul üdvözöltem, és oroszul olvastam az igét. Néhány kisgyerek arra kért, hogy máskor is jöjjelek el, mert sokat lehetett nevetni, ahogy oroszul igét olvastam, és üdvözlést mondtam. Megígértem nekik, hogy legközelebb Billy Graham-mel jövök, ha meghívják. Erre az egész gyülekezet nagy lelkesedéssel őt is meghívta.

ket. Egy nagy szabad terület van a gyülekezet közvetlen szomszédságában, itt tudják az autót parkolni azok, akik messze vidékről jönnek. A gyülekezet udvara be van kerítve, és van egy mellék templom az udvaron. Itt az if-

Alma Ata, Kazachstan, Soviet Union, Second Baptist Church. — A képen a Második Baptista Gyülekezet főbejárata látható. (Kazachstan Észak-Dél-i irányban 3000 km, Nyugat-Kelet-i irányban 2000 km kiterjedésű, lakossága 15 millió. Ebben az imaházban 1983. április 3-án, vasárnap délután prédikáltam. A gyülekezetnek 1200 tagja van, 600-an voltak jelen, nagyon sok fiatal. Az énekkar 50 tagú. Az éneklésük kiváló. Kazachstan Szocialista Köztársaságban 15.000 baptista van, 155 gyülekezet. Alma Atában a lutheránusok 2000-en vannak, két gyülekezetben, a mennonitáknak pedig 200 tagjuk van a fővárosban egy gyülekezetben, a hetednapos adventistáknak egy gyülekezetük, a pünkösdieknek egy regisztrált csoportjuk (a prédikátorukkal megismerkedtem). A mozlímeknek van egy szép mecsetjük. Ezt meglátogattam. 10-12 ezer ember jön a mecsetbe imádkozni és igét hallgatni. Ennek a mecsetnek a fő lelkésze Iriney érsek, akiről a cikkben részletesebben is szó esik.

júság tartja a hétközi bibliaórákat és énekórákat. Nagy örömmel és várákozással tekintenek Billy Graham jövelele elé. A baptisták is és az ortodoxok is igényt tartanak arra, hogy Billy Graham náluk is prédikáljon.

Novosibirskkel egy kicsit hosszabban kellett foglalkoznom, mint a többi városokkal, amelyeket a Szovjetunióban meglátogattam. Ez érthető, ha meggondoljuk Szibéria óriási területét. Egyszerűen nincs hely elmondani a legfontosabb dolgokat. Ki hinné pl., hogy a hat hét során 55-ször szálltam föl repülőn, vagy érkeztem meg egy repülőtérré, 25 hotelban laktam, Sofiától Belgrádig vonaton utaztam.

Alma Atában (ápr. 3–5) vasárnap este két baptista gyülekezetben prédikáltam, mintegy 500-500 embernek, hétfőn este pedig a német anyanyelvű gyülekezetben prédikáltam, mintegy 200 embernek. Meglátogattam a mohamedán mecsetet, és az Imam-ot (lelkész), aki a Mazlim Tanács közép-ázsiai és kazahstani képviselője is. Nagyon barátságosan fogadott Rev. Kysandaev Ratdek, és elmondta, hogy ő hallgatta Billy Graham ige-

hirdetését a moszkvai Világvallások Konferenciáján 1982. május 11-én. Nagy benyomással volt rá az igehirdetés. Azt mondta a mozlím lelkész, hogy ha Billy Graham Alma Atába jön, szeretné meghívni, hogy az ő mecsetjében is prédikáljon. Alma Ata ortodox érseke, *Iriney* ebéden látott vendégül. Az érsek több éven át szolgált az USA-ban (37 orosz nyelvű gyülekezet) és Kanadában (24 orosz és ukrán nyelvű gyülekezet). Az itt töltött 6 év alatt tanult valami angolt, bár liturgikus szolgálatokat (mise) ósláv nyelven végezte, a prédikációkat pedig oroszul mondta. Nagyon kedves, barátságos és mélyen hívő embert ismertem meg *Iriney* érsekben. Munkatársai, akik részt vettek velünk együtt az ebéden, ugyancsak mélyen hívő benyomást tettek rám. Odaszentelt életű embereknek találtam őket. Velem volt az ebéden *Viktor Vasilevich Gorelov* baptista superintendens és *Philíp Petrovich Virc* helyettes superintendens. Ők most találkoztak először *Iriney* ortodox érsekkel. Az én látogatásom nagyban hozzájárult a közöttük lévő jó viszony és együttműködés létrehozásához. Az érsek úr sokszor látta Billy Graham-et televízió Amerikában és Kanadában. De azért mégis sok kérdést tett föl ő is és munkatársai is Billy Graham evangélizáló módszereiről, a BGET anyagi helyzetéről, és Billy Grahamnek egyéb egyházakhoz való viszonyáról. Az én tapasztalásom az, hogy Billy Graham-nek a kelet-európai országokban való látogatásai nagyban hozzájárulnak a különböző egyházak jobb együttműködéséhez, és egymás nagyra értékeléséhez. Az Alma Ata-i baptista vezetők pl. velem együtt elkísérték az érseket a Szent Miklós Katedrális megtekintésére, amelynek *Iriney* érsek a vezető lelkésze. Az érsek a saját autójában adott helyett nekem a katedrálishoz menet. A baptista vezetőket a munkatársak autójában helyezték el. A Szent Miklós Katedrális gyönyörű épület, hatalmas udvar közepén.

Alma Ata, Kazachstan, Soviet Union. A németajkú baptista gyülekezet vezetősege. Az első sorban középpütt Filipp Peter Würz pásztor (nyugdíjas gyári munkás, szabó). Würz testvér egyben a 15.000 tagot számláló Kazachstani Baptista Egyház helyettes superintendensje. A superintendens Victor Vasilevich Gorelov, nyugdíjas szovhoz állatorvos (Állami Gazdaság). A felírás — oroszul és németül: "Krisztus a mi életünk."

5—10.000 ember gyűlik egybe az udvaron karácsonykor, húsvétkor, a nagy processusok (körmenetek) alkalmából. Az érsek úr kifejezte azt a reményét, hogy Billy Graham az ő templomában is prédikálni fog. A baptista vezetők is ugyanezt remélik, sőt a gyülekezeteiket is megszavaztatták a jelenlétemben, és nagy lelkesedéssel küldték meghívásukat és üdvözlőket általam Billy Grahamnak.

(Folytatjuk)

Dr. Haraszi Sándor

HÉTVÉGI MAGYAR ISKOLA ATLANTÁBAN

Magyar származású amerikai gyerekeknek és felnőtteknek új magyar nyelviskola nyílt Atlantában. Az iskola alapítója és első tanára *Dr. H. Bán Rozália*.

A *Haraszi házaspár* az Atlanta külterületén lévő *Stone Mountain* városkában 4 szobás házat bocsátott az iskola rendelkezésére. A tanítás szombatnként történik. Szülők és érdeklődők nagy buzgalommal hozzák össze az iskola berendezését. Többen felajánlották szolgálatukat a tanításra. A szülők közösen vállalták a gyerekek iskolába szállítását is.

Atlantában több, mint 1000 amerikai magyar él, egész Georgiában pedig mintegy 3500.

Isten áldását kívánjuk az új iskola alapító tanárának és diákjainak életére!
(A szerk.)

ESTE

*Sötétedik kívül, s
a lakáson belül
csend ül. Csak az
óraütés csendül.
Egyedül vagyok.
Szívem rezonál;
ketten kettyegjük már
az Úr is itt ül!*

Herjeczki Andrásné

HÁLA

*Úgy szeretnék ma mindent megköszönni,
Felém áradó, nagy kegyelmedet,
Mindazt a mérhetetlen sok-sok áldást,
Mely átöleli szegény szívemet!*

*Úgy szeretnék ma mindent megköszönni,
De érzem gyenge, nyomorult vagyok.
Világ Ura, mérhetetlen Isten
Köszönöm azt, hogy Hozzád szólhatok!*

*Úgy szeretnék ma mindent megköszönni,
Köszönöm, hogy megismerhettelek,
Köszönöm gondviselő, nagy jószágod,
S az elkészített örök életet!*

Somogyi Gáborné
Toronto

"Legyen teljes a te jutalmad az Úrtól!" (Ruth 2:12.)

"Az Úr lesz a ti bizodalmad ..." (Péld 3:26)

"Én terölad el nem feledkezem (És 49:15).

"Bízzál benne, majd Ő teljesíti!" (Zsolt 37:5.)

A MAGYAR EVANGÉLIUMI RÁDIO ISTENTISZTELETEI

MINDEN VASÁRNAP
REGGEL ½ 8-tól 8-ig

a C.H.I.N. — FM 101-en

Cím:

HUNGARIAN GOSPEL MISSION

P.O. 159,

Postal Station "P"

Toronto, Ont. Canada M5S 2S7

Örömmel fogadunk 8 perces igehirdetéseket, énekkari számokat, szavakat stb. hangszalagon (nem kazettán). Kérjük, hogy imádkozzanak értünk és szeretetükkel támogassanak bennünket!